

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 13 lutego 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Pomoc państwa — Dotowanie zakupu i wynajmu dekoderek cyfrowych —
Decyzja Komisji uznająca system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym —
Odzyskanie — Ustalenie wysokości kwoty podlegającej odzyskaniu — Rola sądu krajowego —
Uwzględnienie przez sąd krajowy zajęcia przez Komisję stanowiska w ramach wykonania wydanej przez
nią decyzji — Zasada lojalnej współpracy

W sprawie C-69/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Tribunale civile di Roma (Włochy) postanowieniem z dnia 19 listopada
2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 lutego 2013 r., w postępowaniu:

Mediaset SpA

przeciwko

Ministero dello Sviluppo economico,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, J.L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.C. Bonichot
i A. Arabadjiev (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 21 listopada 2013 r.,
rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Mediaset SpA przez L. Medugna, A. Lauteri, G. Rossiego, G.M. Robertiego,
M. Serponego oraz I. Perego, avvocati,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną
przez A. De Stefano, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Grespana, B. Stromskiego oraz G. Contego, działających
w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: włoski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni mających znaczenie dla sprawy przepisów prawa Unii dotyczących pomocy państwa.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Mediaset SpA (zwaną dalej „Mediasetem”) a Ministero dello Sviluppo economico w przedmiocie odzyskania przyznanej przez Republikę Włoską Mediasetowi – w ramach systemu pomocy na rzecz nadawców naziemnej telewizji cyfrowej, oferujących usługi płatnej telewizji, i operatorów płatnej telewizji kablowej – pomocy państwa uznanej za niezgodną z rynkiem wewnętrznym decyzją Komisji 2007/374/WE z dnia 24 stycznia 2007 r. w sprawie pomocy państwa C 52/2005 (ex NN 88/2005, ex CP 101/2004) w formie dotacji na dekodery cyfrowe, udzielonej przez Republikę Włoską (Dz.U. L 147, s. 1) (zwaną dalej „decyzją 2007/374”).

Ramy prawne

Rozporządzenie (WE) nr 659/1999

- 3 Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE] (Dz.U. L 83, s. 1) w art. 14, zatytułowanym „Windykacja [Odzyskanie] pomocy”, stanowi:

„1. W przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy przyznanej bezprawnie, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji [odzyskania] pomocy od beneficjenta (zwaną dalej »decyzją o windykacji [odzyskaniu]«). Komisja nie wymaga windykacji [odzyskania] pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa wspólnotowego.

2. Pomoc podlegająca windykacji [odzyskaniu] na podstawie decyzji o windykacji [odzyskaniu] obejmuje odsetki naliczone według właściwej stopy ustalonej przez Komisję. Odsetki są płatne od dnia, w którym pomoc przyznana bezprawnie została udostępniona beneficjentowi do daty jej windykacji [odzyskania].

3. Bez uszczerbku dla jakiegokolwiek orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości [Unii Europejskiej] wydanego zgodnie z art. [278 TFUE], windykacja [odzyskanie] zostaje przeprowadzona [przeprowadzone] bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym zainteresowanego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidują one bezzwłoczne i skuteczne wykonanie decyzji Komisji. W tym celu oraz w wypadku postępowania przed sądami krajowymi zainteresowane państwa członkowskie podejmują wszelkie konieczne kroki, jakie dostępne są w ich odpowiednich systemach prawnych, włącznie ze środkami tymczasowymi, bez uszczerbku dla prawa [Unii]”.

Decyzja 2007/374

4 Artykuł 1 decyzji 2007/374 stanowi:

„Program pomocy, jaki Republika Włoska wprowadziła bezprawnie na rzecz nadawców naziemnej telewizji cyfrowej, oferujących usługi płatnej telewizji, i operatorów płatnej telewizji kablowej, stanowi pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem”.

5 Artykuł 2 tej decyzji przewiduje:

„1. Republika Włoska zastosuje wszelkie niezbędne środki celem odzyskania od beneficjentów, o których mowa w art. 1, przyznanych im środków pomocy.

2. Odzyskiwanie środków pomocy zostanie przeprowadzone bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w przepisach krajowych, o ile umożliwiają one niezwłoczne i skuteczne wykonanie niniejszej decyzji. Środki pomocy podlegające zwrotowi obciążone są odsetkami, które nalicza się od dnia udostępnienia pomocy beneficjentom do dnia jej zwrotu.

3. Odsetki, jakie mają być odzyskane [podlegające odzyskaniu] zgodnie z ust. 2, oblicza się według procedury, o której mowa w art. 9 i 11 rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 [Dz.U. L 140, s. 1]”.

6 Artykuł 3 tej decyzji stanowi:

„W ciągu dwóch miesięcy od powiadomienia o niniejszej decyzji Republika Włoska poinformuje Komisję o działaniach podjętych celem jej wykonania. Informacje te zostaną przekazane w formie kwestionariusza załączonego do niniejszej decyzji.

W ciągu tego samego okresu, o którym mowa w ustępie pierwszym, Republika Włoska przekaże niezbędne dokumenty celem wykazania, że została wszczęta procedura odzyskiwania od beneficjentów bezprawnych [bezprawnie przyznanych] i niezgodnych ze wspólnym rynkiem środków pomocy”.

7 W odniesieniu do podlegających odzyskaniu kwot pomocy Komisja udzieliła w motywach 191–193 decyzji 2007/374 następującego wyjaśnienia:

„(191) Ustalając kwotę do odzyskania [podlegającą odzyskaniu] od nadawców, Komisja przyznaje, że precyzyjne ustalenie kwoty zasobów państwowych, z jakich rzeczywiście skorzystali beneficjenci, jest zadaniem w pewien sposób złożonym. Przede wszystkim dlatego, że pomoc nie tylko została przyznana pośrednio, i to za pośrednictwem konsumentów, ale również dlatego, że wiązała się raczej z urządzeniem koniecznym do odbioru usług nadawców, niż z usługami jako takimi.

(192) Niemniej zgodnie z orzecznictwem Trybunału [...] żaden przepis prawa wspólnotowego nie zobowiązuje Komisji do wskazania w nakazie zwrotu pomocy uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem dokładnej kwoty pomocy, jaka ma być zwrócona [podlegającej odzyskaniu]. Wystarczy, by [...] [Komisja] zawarła w swojej decyzji informacje, które pozwolą jej adresatowi ustalić bez nadmiernych trudności wartość tej kwoty [...].

(193) Dlatego też Komisja uważa za zasadne podanie pewnych wskazówek dotyczących metody, jaka winna być zastosowana do obliczenia korzyści. W szczególności Komisja uważa, że – zważywszy na szczególny charakter analizowanego przypadku – odpowiednia metoda polega na obliczeniu wielkości [kwoty] korzyści dodatkowych, zdobytych [wygenerowanych] dzięki analizowanemu środkowi przez nowe usługi cyfrowe i ofertę płatnej telewizji lub telewizji pay per view”.

- 8 W motywach 196–205 wspomnianej decyzji Komisja udzieliła zaleceń dotyczących metody wskazanej w pkt 193 tej decyzji celem umożliwienia Republice Włoskiej określenia dokładnych kwot podlegających odzyskaniu.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 W następstwie wydania decyzji 2007/374 Komisja i Republika Włoska prowadziły korespondencję dotyczącą wskazania indywidualnych beneficjentów uznanego za niezgodny z prawem systemu pomocy i ustalenia wysokości dokładnych kwot podlegających odzyskaniu.
- 10 W szczególności pismem z dnia 1 kwietnia 2008 r. Komisja zatwierdziła metodologię zastosowaną przez Republikę Włoską, a mianowicie badanie opinii publicznej przeprowadzone przez Ipsos, by określić liczbę dodatkowych użytkowników związaną ze sporną pomocą, średni przychód na użytkownika oraz dodatkowe zyski. Komisja zgodziła się również z ustaleniami Republiki Włoskiej, zgodnie z którymi TIMedia i Fastweb, beneficjenci spornej pomocy, nie powinni podlegać obowiązkowi zwrotu, ponieważ przeprowadzone analizy wykazały, że wspomniane przedsiębiorstwa nie osiągnęły żadnych dodatkowych zysków w okresie przyznania spornej pomocy. Natomiast Komisja tym samym pismem zgłosiła zastrzeżenia odnośnie do możliwych do uniknięcia kosztów poniesionych przez Mediaset i wskazała w konsekwencji, że kwota pomocy podlegającej odzyskaniu od Mediasetu wynosiła 6 844 361 EUR.
- 11 Pismem z dnia 11 czerwca 2008 r. Komisja zatwierdziła, w następstwie nowych informacji przekazanych jej przez Republikę Włoską, nowe obliczenie kosztów możliwych do uniknięcia dokonane przez to państwo członkowskie dla Mediasetu, a zatem kwota podlegającej odzyskaniu pomocy wobec Mediasetu wyniosła 4 926 543,22 EUR.
- 12 Pismem z dnia 23 października 2009 r., w następstwie kolejnego przedstawienia dodatkowych informacji przez Republikę Włoską, Komisja nie zatwierdziła nowego modelu ekonometrycznego przyjętego przez to państwo członkowskie z tego powodu, że powoływał się on na odmienne okresy dla przypisania kosztów i przychodów i że podobna metodologia została już odrzucona przez samo wspomniane państwo członkowskie. Komisja wskazała również w tym piśmie, że gdyby Republika Włoska nie przystąpiła do bezzwłocznego odzyskania spornej pomocy od Mediasetu, Komisja mogłaby zastosować procedurę przewidzianą w art. 88 ust. 2 WE.
- 13 Postanowieniem z dnia 12 listopada 2009 r. władze włoskie nakazały Mediasetowi zapłacenie łącznej kwoty 5 969 442,12 EUR, gdyż kwota ta zawierała odsetki obliczone zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999.
- 14 W dniu 11 grudnia 2009 r., po uiszczeniu żądanej przez władze włoskie kwoty, Mediaset wniósł do Tribunale civile di Roma skargę o uchylenie wspomnianego postanowienia i o obniżenie podlegającej zapłacie kwoty, powołując się w szczególności na błędne zastosowanie kryteriów ustalenia wysokości ustanowionych w decyzji 2007/374 i na nieprawidłowy charakter obliczeń dokonanych celem określenia dodatkowych zysków wygenerowanych przez sporną pomoc. Ponadto Mediaset wniósł o zarządzenie ekspertyzy sądowej.
- 15 Mediaset wniósł w tym czasie do Sądu Unii Europejskiej skargę o stwierdzenie nieważności decyzji 2007/374. Skarga ta została oddalona przez Sąd w wyroku z dnia 15 czerwca 2010 r. w sprawie T-177/07 Mediaset przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2341. Mediaset wniósł odwołanie od tego wyroku, które zostało oddalone przez Trybunał w wyroku z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie C-403/10 P Mediaset przeciwko Komisji.

- 16 W ramach postępowania głównego Tribunale civile di Roma postanowił o zasięgnięciu opinii biegłego. W wydanych przez radę biegłych w dniu 6 września 2011 r. wnioskach z tej opinii poddano krytyce zarówno badanie opinii publicznej wykorzystane w celu obliczenia dodatkowej liczby widzów skłonionych do skorzystania z oferty telewizji pay per view i nowych kanałów cyfrowych, jak i zaproponowane oraz wykorzystane przez strony w postępowaniu głównym modele ekonometryczne. Ze sprawozdania wynika również, że nie zostało wykazane, iż istnienie spornej pomocy faktycznie miało wpływ na sprzedaż dekodерów w badanym okresie. Uwagami z dnia 17 lipca 2012 r. Ministero dello Sviluppo economico zakwestionowało wnioski biegłych.
- 17 W tych okolicznościach Tribunale civile di Roma postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy sąd krajowy orzekający w sprawie kwoty pomocy państwa, której odzyskanie zostało nakazane przez Komisję [...], jest związany decyzją [2007/374], uzupełnioną ustaleniami przyjętymi przez Komisję Europejską w pismach z dnia [11 czerwca 2008 r. i 23 października 2009 r.] oraz potwierdzoną [ww. wyrokiem w sprawie Mediaset przeciwko Komisji]?

Jeżeli odpowiedź na to pytanie jest przecząca:

- 2) Czy Sąd, stwierdzając w [ww. wyroku w sprawie Mediaset przeciwko Komisji] właściwość sądu krajowego do orzekania w przedmiocie kwoty pomocy państwa, zamierzał ograniczyć to uprawnienie do ustalenia wysokości kwoty, która dotyczy pomocy państwa rzeczywiście wykonanej lub uzyskanej, a zatem koniecznie musi przyjąć wartość dodatnią, a zatem nie może być równa zero?
- 3) Czy też jednak Sąd, stwierdzając w [ww. wyroku w sprawie Mediaset przeciwko Komisji] właściwość sądu krajowego do orzekania w przedmiocie kwoty pomocy państwa, zamierzał przyznać sądowi krajowemu uprawnienie do dokonania oceny żądanego odzyskania pomocy, obejmującego zarówno ustalenie, czy pomoc podlega odzyskaniu, jak i ustalenie wysokości kwoty, a zatem także uprawnienie do odmowy uznania jakiegokolwiek obowiązku zwrotu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 18 Przez swe pierwsze pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy w celu zapewnienia wykonania decyzji Komisji uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym oraz nakazującej odzyskanie rozpatrywanej pomocy, lecz niewskazującej indywidualnych beneficjentów tej pomocy i nieokreślającej dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy jest związany nie tylko tą decyzją, lecz również zajęciem przez tę instytucję w ramach wykonywania wspomnianej decyzji stanowiskiem, które szczegółowo wskazuje kwotę podlegającą odzyskaniu pomocy od konkretnego beneficjenta.
- 19 W tym względzie należy przypomnieć, że wprowadzenie w życie systemu kontroli pomocy państwa należy z jednej strony do Komisji, a z drugiej strony do sądów krajowych, których odpowiednie role uzupełniają się, lecz są odmienne (zob. wyrok z dnia 21 listopada 2013 r. w sprawie C-284/12 Deutsche Lufthansa, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 20 Na podstawie wspomnianego systemu Komisja dysponuje zatem, pod kontrolą sądów Unii, wyłącznymi kompetencjami do oceny zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 października 2003 r. w sprawach połączonych C-261/01 i C-262/01 *van Calster i in.*, Rec. s. I-12249, pkt 75; z dnia 5 października 2006 r. w sprawie C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, Zb.Orz. s. I-9957, pkt 38; a także ww. wyrok w sprawie *Deutsche Lufthansa*, pkt 28).
- 21 Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Komisja, w przypadku gdy nakazuje ona zwrot pomocy uznanej za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, nie jest zobowiązana do określenia dokładnej kwoty pomocy, jaką należy zwrócić. Wystarczy, by decyzja Komisji zawierała wskazówki pozwalające adresatowi na samodzielne, bez nadmiernych trudności, ustalenie tej kwoty (zob. podobnie wyrok z dnia 12 października 2000 r. w sprawie C-480/98 Komisja przeciwko Portugalii, Rec. s. I-8717, pkt 25; ww. wyrok w sprawie *Mediaset* przeciwko Komisji, pkt 126; wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie C-81/10 *P France Télécom* przeciwko Komisji, pkt 102).
- 22 W przypadku bowiem gdy Komisja ma do czynienia z systemem pomocy, nie jest ona co do zasady w stanie precyzyjnie określić wysokości kwoty pomocy otrzymanej przez każdego z indywidualnych beneficjentów tej pomocy, i w związku z tym szczególne okoliczności dotyczące jednego z beneficjentów systemu pomocy mogą być oceniane wyłącznie na etapie jej odzyskiwania (zob. podobnie wyrok z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie C-310/99 *Włochy* przeciwko Komisji, Rec. s. I-2289, pkt 89–91).
- 23 Należy ponadto zauważyć, że zgodnie z art. 288 akapit czwarty TFUE decyzje wiążą w całości adresatów, których wskazują. A zatem państwo członkowskie, które jest adresatem decyzji Komisji nakazującej mu odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy, jest zobowiązane zgodnie z tym artykułem do przedsięwzięcia wszelkich odpowiednich środków, aby zapewnić wykonanie tejże decyzji (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie C-209/00 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. I-11695, pkt 31; z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie C-404/00 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-6695, pkt 21). Ten wiążący charakter dotyczy wszystkich organów państwa będącego adresatem, w tym jego sądów (zob. podobnie wyrok z dnia 21 maja 1987 r. w sprawie 249/85 *Albako Margarinefabrik*, Rec. s. 2345, pkt 17).
- 24 O ile decyzja 2007/374 stała się ostateczna w następstwie wydania ww. wyroku Trybunału w sprawie *Mediaset* przeciwko Komisji, a zatem wiąże Republikę Włoską, która jest jej adresatem, i musi na tej podstawie być uznana za wiążącą sąd krajowy, o tyle tego samego nie można powiedzieć o pismach, które Komisja skierowała później do Republiki Włoskiej w ramach wymiany korespondencji w celu zapewnienia bezzwłocznego i skutecznego wykonania wspomnianej decyzji.
- 25 W tym względzie należy bowiem zauważyć, że pisma te, w szczególności z dnia 11 czerwca 2008 r. i 23 października 2009 r., które wskazują *Mediaset* jako beneficjenta rozpatrywanego systemu pomocy i precyzują dokładną kwotę pomocy podlegającej odzyskaniu od *Mediasetu*, nie stanowią decyzji w rozumieniu art. 288 akapit czwarty TFUE.
- 26 Należy również stwierdzić, że takie zajęcia stanowiska nie są wymienione wśród aktów, które mogą być przyjęte na podstawie rozporządzenia nr 659/1999.
- 27 Ponadto sama Komisja uznała w swych uwagach, że zajęcie przez nią stanowiska nie miało na celu uzupełnienia lub zmiany brzmienia decyzji 2007/374 i że to zajęcie stanowiska było pozbawione jakiejkolwiek mocy wiążącej.
- 28 W konsekwencji stanowiska zajęte przez Komisję w ramach wykonania decyzji 2007/374 nie mogły zdaniem Komisji być uznane za wiążące sąd krajowy.

- 29 W tym kontekście należy przypomnieć, że stosowanie unijnych reguł w dziedzinie pomocy państwa oparte jest na obowiązku lojalnej współpracy między sądami krajowymi a Komisją lub sądami Unii, w ramach której każdy z tych organów wykonuje funkcje powierzone mu przez traktat FUE. W ramach tej współpracy sądy krajowe powinny zastosować wszelkie właściwe środki ogólne lub szczególne w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z prawa Unii i powstrzymać się od wszelkich działań mogących zagrozić realizacji celów traktatu, jak wynika z art. 4 ust. 3 TUE (zob. ww. wyrok w sprawie *Deutsche Lufthansa*, pkt 41).
- 30 Jeśli sąd krajowy ma zatem wątpliwości lub napotyka trudności w odniesieniu do ustalenia wysokości kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu, ma on zawsze możliwość zwrócenia się do Komisji, aby udzieliła mu ona pomocy zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, jak wynika to w szczególności z pkt 89–96 komunikatu Komisji w sprawie egzekwowania prawa dotyczącego pomocy państwa przez sądy krajowe (Dz.U. 2009, C 85, s. 1).
- 31 Jeśli zatem zajęcie przez Komisję stanowiska nie może wiązać sądu krajowego, należy zauważyć, że w zakresie, w jakim informacje zawarte we wspomnianym zajęciu stanowiska oraz w opiniach Komisji – o których wydanie ewentualnie zwraca się sąd krajowy na warunkach takich jak wymienione w poprzednim punkcie – mają na celu ułatwienie realizacji zadania władz krajowych w ramach bezzwłocznego i skutecznego wykonania decyzji o odzyskaniu pomocy, i zważywszy na zasadę lojalnej współpracy, sąd krajowy musi uwzględnić to zajęcie stanowiska jako element oceny w ramach toczącego się przed nim sporu i uzasadnić swe orzeczenie w świetle całości dostępnych mu akt sprawy.
- 32 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że o ile w celu zapewnienia wykonania decyzji Komisji uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym oraz nakazującej odzyskanie rozpatrywanej pomocy, lecz niewskazującej indywidualnych beneficjentów tej pomocy i nieokreślającej dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy jest związany tą decyzją, o tyle jednak nie jest on związany zajęciem przez tę instytucję w ramach wykonywania wspomnianej decyzji stanowiskiem. Jednak sąd krajowy musi, zważywszy na zasadę lojalnej współpracy ustanowioną w art. 4 ust. 3 TUE, uwzględnić to zajęcie stanowiska jako element oceny w ramach toczącego się przed nim sporu.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 33 Przez swe pytania drugie i trzecie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy przy określaniu dokładnych kwot pomocy podlegających odzyskaniu i w sytuacji gdy Komisja w decyzji uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym nie wskazała indywidualnych beneficjentów rozpatrywanej pomocy ani nie określiła dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy może uznać, że kwota pomocy podlegającej zwrotowi jest równa zeru, w przypadku gdy wynika to z obliczeń dokonanych na podstawie wszystkich istotnych przekazanych mu informacji.
- 34 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, w braku przepisów Unii regulujących daną dziedzinę, odzyskiwanie pomocy, która uznana została za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, powinno odbywać się zgodnie z przepisami prawa krajowego w zakresie, w jakim nie skutkują one praktycznie uniemożliwieniem wymaganego prawem Unii odzyskania i nie naruszają zasady równoważności w porównaniu do procedur przeznaczonych do rozstrzygania sporów tego samego rodzaju, lecz czysto krajowych (zob. wyrok z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie C-382/99 *Niderlandy przeciwko Komisji*, Rec. s. I-5163, pkt 90). Spory dotyczące tego odzyskiwania rozstrzygane są wyłącznie przez sądy krajowe (zob. podobnie postanowienie z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-297/01 *Sicilcassa i in.*, Rec. s. I-7849, pkt 41, 42).

- 35 Ponadto, jak zostało przypomniane w pkt 22, 23 i 29 niniejszego wyroku, ponieważ Komisja w swej decyzji nie wskazała indywidualnych beneficjentów rozpatrywanej pomocy i nie ustaliła również dokładnych kwot podlegającej odzyskaniu pomocy, zadaniem właściwego sądu krajowego jest rozstrzygnięcie kwestii wysokości pomocy państwa, której odzyskanie nakazała Komisja. W przypadku wystąpienia trudności, jak zostało wskazane w pkt 30 niniejszego wyroku, sąd krajowy ma zawsze możliwość zwrócenia się do Komisji, aby udzieliła mu ona pomocy zgodnie z zasadą lojalnej współpracy, określoną w art. 4 ust. 3 TUE.
- 36 Z powyższego wynika, że w celu ustalenia wysokości kwoty podlegającej odzyskaniu pomocy sąd krajowy musi uwzględnić na warunkach takich jak wymienione w pkt 31 niniejszego wyroku wszystkie istotne przekazane mu informacje, włączając w to wymianę korespondencji pomiędzy Komisją a władzami krajowymi w ramach zastosowania zasady lojalnej współpracy.
- 37 Nie można zatem wykluczyć, że zważywszy na wszystkie te informacje, z obliczeń dokonanych przez sąd krajowy w odniesieniu do ustalenia wysokości kwot podlegającej zwrotowi pomocy wyniknie kwota równa zeru.
- 38 Ponadto z akt sprawy przekazanych przez sąd krajowy wynika, że Komisja wyraźnie przyznała w odniesieniu do TIMedia i Fastweb, iż od tych dwóch przedsiębiorstw nie powinna być odzyskana żadna kwota.
- 39 W związku z tym – i bez kwestionowania ważności decyzji Komisji ani obowiązku zwrotu pomocy uznanej za niezgodną z prawem i z rynkiem wewnętrznym – sąd krajowy może określić podlegającą zwrotowi kwotę pomocy równą zeru w zakresie, w jakim takie określenie wynika bezpośrednio z czynności ustalenia wysokości kwot podlegających odzyskaniu.
- 40 W świetle powyższych rozważań na zadane pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że przy określaniu dokładnych kwot pomocy podlegających odzyskaniu i w przypadku gdy Komisja w decyzji uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym nie wskazała indywidualnych beneficjentów rozpatrywanej pomocy ani nie określiła dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy może uznać, bez kwestionowania ważności decyzji Komisji ani obowiązku zwrotu rozpatrywanej pomocy, że kwota podlegającej zwrotowi pomocy jest równa zeru, gdy wynika to z obliczeń dokonanych na podstawie wszystkich przekazanych mu istotnych informacji.

W przedmiocie kosztów

- 41 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **O ile w celu zapewnienia wykonania decyzji Komisji Europejskiej uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym oraz nakazującej odzyskanie rozpatrywanej pomocy, lecz niewskazującej indywidualnych beneficjentów tej pomocy i nieokreślającej dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy jest związany tą decyzją, o tyle jednak nie jest on związany zajęciem przez tę instytucję w ramach wykonywania wspomnianej decyzji stanowiskiem. Jednak sąd krajowy musi, zważywszy na zasadę lojalnej współpracy ustanowioną w art. 4 ust. 3 TUE, uwzględnić to zajęcie stanowiska jako element oceny w ramach toczącego się przed nim sporu.**

- 2) W świetle powyższych rozważań na zadane pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że przy określaniu dokładnych kwot pomocy podlegających odzyskaniu i w przypadku gdy Komisja Europejska w decyzji uznającej system pomocy za niezgodny z prawem i z rynkiem wewnętrznym nie wskazała indywidualnych beneficjentów rozpatrywanej pomocy ani nie określiła dokładnych kwot podlegających zwrotowi, sąd krajowy może uznać, bez kwestionowania ważności decyzji Komisji Europejskiej ani obowiązku zwrotu rozpatrywanej pomocy, że kwota podlegającej zwrotowi pomocy jest równa zeru, w przypadku gdy wynika to z obliczeń dokonanych na podstawie wszystkich przekazanych mu istotnych informacji.

Podpisy